

VU Research Portal

Tussen afkomst en toekomst. Case studies naar de schoolloopbanen van leerlingen van 10-21 jaar

Terwel, J.; Rodrigues, G.R; van de Koot-Dees, D.

2011

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Terwel, J., Rodrigues, G. R., & van de Koot-Dees, D. (2011). *Tussen afkomst en toekomst. Case studies naar de schoolloopbanen van leerlingen van 10-21 jaar*. Garant.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Samenvatting

In de achterliggende decennia is er grote vooruitgang geboekt in het onderzoek naar schoolloopbanen. Echter, in het overgrote deel van dat onderzoek komen leerlingen zelf niet in beeld. In dit boek laten we de leerlingen, hun ouders en hun leraren zelf aan het woord. Wij volgen de leerlingen op hun mars door het onderwijs gedurende de leeftijd van 10-21 jaar. Daarnaast presenteren we aanvullende gegevens over hun prestaties op een reeks van objectieve toetsen. Hun verhalen worden geplaatst in het licht van een theorie over schoolloopbanen en tegen de achtergrond van een analyse van het Nederlandse schoolstelsel. We zien leerlingen rimpelloos doorstromen naar de universiteit. Terwijl anderen kopje onder gaan in de sorteermachine die onderwijs heet. De probleemstelling voor het onderzoek is:

Hoe verlopen de schoolloopbanen van leerlingen van 10-21 jaar, hoe worden deze door hen ervaren en welke verklaringen kunnen worden gegeven vanuit een resource-theoretisch perspectief?

We beschrijven en analyseren de schoolloopbanen van vijf leerlingen in detail. De aanpak in deze longitudinale studie is te typeren als een *'embedded case study design'*. Binnen dit design staan de verhalen van de betrokken leerlingen centraal. Toch blijft het niet bij een simpele beschrijving van de ervaringen en perspectieven van de betrokkenen. We proberen steeds hun 'kleine verhalen' in relatie te brengen met de 'grote verhalen' uit de theorievorming over schoolloopbanen. We zoeken steeds naar ondersteuning of tegenspraak vanuit elders verricht onderzoek. In die zin kan onze onderzoeksaanpak ook worden getypeerd als een vorm van *'narrative inquiry'*. In de beschrijvingen tonen wij de leerlingen als personen met een 'eigen gezicht' en eigen mogelijkheden.

De hoofdconclusie uit dit onderzoek is dat de talenten - zoals die blijken uit een reeks van objectieve toetsen - die leerlingen al tonen op de leeftijd van tien en twaalf jaar, de beste 'voorspellers' lijken te zijn van hun latere schoolsucces. Een sterke motivatie en een duidelijk doel voor ogen heeft een compenserend effect. Dat speelt vooral in situaties waarin leerlingen zoals Tarik, aanvankelijk worden afgewezen voor havo-vwo, maar op een andere school toch nog worden geaccepteerd. Daarbij spelen de ouders en leraren een zeer belangrijke rol. Echte doorzetters bereiken langs een omweg soms toch nog hun doel. Yasmina moest na twee keer doubleren de havo verlaten. In het mbo kon zij opnieuw haar motivatie opbouwen. Ten slotte volgde zij de havo in de avonduren.

Toch is de schoolloopbaan geen simpele optelsom van talent, motivatie en ouderlijke steun. Schoolloopbanen kunnen grillig verlopen. Toevallige omstandigheden maken soms een wereld van verschil. Scholen hebben hun eigen agenda om leerlingen wel of niet toe te laten. Daarin doen zich kansen en crises voor. Dan is het belangrijk dat leerlingen en hun ouders die kansen onderkennen en daar adequaat op inspelen. In die onvoorziene situaties wordt een milieuvoorsprong soms 'verzilverd' in een plek op een school die voordien niet voor mogelijk werd gehouden. De voortdurende steun die de hoogopgeleide ouders van Nathalie bieden is een continue hulpbron gedurende haar gehele

schoolloopbaan. Echter die steun is cruciaal in situaties van onzekerheid en toeval, wanneer er sprake is van een dubbeltje op zijn kant. Het omgekeerde geldt voor de laagopgeleide ouders met een buitenlandse achtergrond (van Mohammed). Zij staan soms machteloos in het keuzeproces van hun kinderen, die op hun beurt stuurloos lijken te zijn. De psychische en lichamelijke gezondheid blijken ook een rol te spelen. Als zich bij een ongunstige beginsituatie, zoals bij Mohammed, ook nog een psychische stoornis aandient, raakt zijn schoolloopbaan in een neerwaartse spiraal. Maar ook een ernstige blessure kan het studie- en beroepsperspectief een heel andere wending geven, zoals we zien bij Yasmina. Vrienden en medeleerlingen kunnen zowel een steun als een bedreiging vormen voor een succesvolle schoolloopbaan. Dat blijkt bij Nathalie en Mohammed.

Het vraagstuk van de afkomst en toekomst komt in dit boek concreet naar voren (vgl. SER, 2007). We zien dit vraagstuk in de verhalen van de leerlingen. Deze verhalen staan niet op zichzelf. In de ervaringen van leerlingen kunnen we ‘patronen’ onderscheiden die verwijzen naar duurzame ongelijkheid. Soms zien we een ‘kritisch incident’ dat een plotselinge verandering teweegbrengt. Die patronen en incidenten zijn de cruciale gebeurtenissen in de schoolloopbanen van de leerlingen. Die gebeurtenissen kunnen een schoolloopbaan maken of breken. Wij proberen het verloop van schoolloopbanen te verhelderen vanuit een resource-theoretisch perspectief. Omdat schoolloopbanen niet in een vacuüm verlopen, betrekken we ook de structuur van het onderwijsstelsel in onze analyses en discussies. Daarbij besteden we ook aandacht aan de selectie van leerlingen voor de verschillende ‘stromen’ in het voortgezet onderwijs. Ook formuleren we enkele aanbevelingen voor verbetering van de praktijk.

Summary

In the last few decades considerable progress has been made in the empirical study of school careers. Somewhat surprisingly perhaps, students themselves have hardly had a voice in the majority of these large scale quantitative studies. This book is an attempt to redress the balance: not only will the students, their parents and their teachers receive a voice, they will also be given ‘a face’. We follow the students on their journeys through educational institutions from the ages of 10 to 21, presenting their learning results as measured by a range of objective tests and placing their stories in the light of a theory of Dutch school careers. Some of the students will be seen advancing smoothly from primary education to the tertiary sector, while others will be seen falling by the wayside through the sieve of the sorting machine called ‘school’.

The following main questions will be addressed in the investigation:

1. How do the school careers of 10-to-20 year-old students develop?
2. How are these careers experienced by the students themselves?
3. What explanations can be given from a resource-theoretical perspective?

We will describe and analyse in detail the school careers of five students in a longitudinal research framework characterisable as a longitudinal ‘embedded case study’. In the context of this design the stories of the students and their teachers will be the main focus. However, this statement of focus does not imply a simple description of

the experiences and perspectives of the people concerned. Rather, in this work we endeavour to connect the students' 'small stories' to the 'grand stories' of the theory of school careers.

In the data analyses we always look for confirmation or rejection from research conducted elsewhere. Our research method may be typified as a form of 'narrative inquiry', providing extended descriptions in which the students are depicted as persons with their own profiles and unique possibilities.

The main conclusion from this research is that *talent* - as measured by scores on a series of objective tests at the ages of ten and twelve years – is the best predictor of later school success, but that strong motivation has a compensating effect. Real 'survivors' sometimes achieve their aim by overcoming great barriers. In the general process parents and teachers also play a very important role.

It should be kept in mind that the above explanations do not constitute the whole picture. A school career is not just a simple sum of talent, motivation and parental support. Incidental circumstances can make a considerable difference. Schools may have their own hidden agenda in recruiting students, during which process opportunities and crises may occur. It is important for students and their parents to recognise such uncertainties and dangers and to anticipate them in adequate ways. Sometimes, in a context of unpredictability parents are able to claim placement for their child at a school which had previously seemed unattainable. The fact that parental support plays a vital role, particularly in unforeseen circumstances, implies that parental social position is an important factor. There is firm evidence that low SES immigrant parents lose out in the process, particularly in uncertain situations, while their middle class counterparts gain from similar conditions. Thus, coincidence can make a difference for students from different socio-cultural backgrounds.

In the same vein, friends may either support or threaten a successful school career. Finally, mental and physical health also play a role. For example, a serious injury may steer a school career in a completely different direction.

In our analyses of student experiences we saw examples of *durable inequality* and *Matthew-effects*. In the longitudinal analyses of school careers we observed *Patterns* and *Critical incidents* that bring changes for good or bad. Such *patterns* and *incidents* are crucial factors in school careers; indeed, they can make or break them.

To sum up, in this study we attempt to clarify developments in school careers from an pedagogical, resource-theoretical perspective inspired by the seminal work of John Dewey (social capital) and Uriel Foa (resource theory). The results allow us to formulate some recommendations for teachers when guiding students in their developments and school careers.